

Деякі питання
щодо організації освітнього процесу з предмета «Захист України»
у закладах освіти в 2021/2022 навчальному році
(інформаційно - методичні матеріали)

1. Організація освітнього процесу на уроках з предмета «Захист України»

Організація освітнього процесу на уроках з навчального предмета «Захист України» у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році здійснюватиметься відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про військовий обов'язок і військову службу», Закону України «Про національну безпеку України», Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України Указом Президента України від 25.03.2021 № 121/2021, Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/2019, Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, Положення про допризовну підготовку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2000 № 1770 та інших нормативних документів.

Закон України «Про основи національного спротиву» № 1702-IX від 16.07.2021 введено в дію, відбудеться 01.01.2022

1. Основою підготовки громадян України до національного спротиву є їх загальновійськова підготовка, яка організовується за територіально-зональним принципом.

Загальновійськова підготовка громадян України полягає в опануванні базовими загальновійськовими практичними вміннями і навичками та поділяється на початкову і базову підготовку.

Початкова підготовка організовується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, разом з Міністерством оборони України та проводиться в закладах загальної середньої освіти.

Базова підготовка організовується Міністерством оборони України разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади та проводиться з громадянами України, які досягли вісімнадцятирічного віку та не проходять військову службу в Збройних Силах України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях, службу в правоохоронних органах, шляхом проведення періодичних навчальних зборів, занять, курсів.

Загальновійськова підготовка громадян України організовується та здійснюється у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Загальновійськова підготовка громадян України до національного спротиву організовується з використанням фондів військових частин Сил територіальної оборони Збройних Сил України, військових навчальних закладів, навчальних центрів,

інших військових частин (установ) Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та сил оборони, об'єктів, які перебувають у сфері управління державних органів та органів місцевого самоврядування.

Конституція України визначає захист Вітчизни обов'язком громадян України, найважливішою функцією держави. Безпека людини, її життя і здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Як визначено в Конституції України (ст. 17, 65) – захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу.

Реформування загальної середньої освіти передбачає модернізацію змісту освіти, що має ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підходах до навчання, а найголовніше – орієнтуватися на здобуття учнями умінь і навичок, необхідних сучасній людині для успішної самореалізації у професійній діяльності, особистому житті, громадській активності.

2. Державний стандарт профільної середньої освіти

МЕТА: *всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має **прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, громадянської активності та майбутньої трудової діяльності***

3. Програма «Захист України» (рівень стандарту)

Акцентуємо увагу, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.02.2020 № 143 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» та наказу МОН від 31.03.2020 № 464 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» назву навчального предмета «Захист Вітчизни» змінено на «Захист України». Також, відповідно до зазначених нормативних документів, внесено зміни у навчальні програми з цього предмета.

Навчальні програми «Захист України» (рівень стандарту) та «Захист України» (профільний рівень) для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2020 № 1377.

Водночас інформуємо, що навчально-методичне забезпечення (підручники, навчальні посібники, засоби навчального призначення) використовуватиметься те саме, що й при вивченні предмета «Захист Вітчизни».

Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році на вивчення предмета «Захист України» в закладах загальної середньої освіти передбачено:

10-11 класи (рівень стандарту) - 1,5 (інваріантна складова) та 2 години за умови виділення 0,5 годин з варіативної складової освітньої програми навчального закладу;

10-11 класи (профільний рівень) – 5 (інваріантна складова) годин на тиждень.

Суттєвою загальною рисою програм, що відповідає сучасним тенденціям в освіті, є надання вчителю значно більшої свободи в питаннях планування освітнього процесу та залежить від матеріально-технічної бази навчального закладу, професійної компетентності педагогів. Вибір форм, методів та засобів навчання, зокрема і підручників, розподіл кількості годин, що відводяться на вивчення розділів та окремих тем (це стосується як порядку вивчення тем, так і розподілу часу на їх вивчення), учитель визначає самостійно.

Метою навчального предмета «Захист України» є формування в учнівській молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту Вітчизни та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання. Військово-патріотичне виховання визначено складовою національно-патріотичного виховання, що в часи воєнної загрози стає пріоритетом національно-патріотичного виховання. Військово-патріотичне виховання орієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту Української держави, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки від зовнішньої загрози.

4. Хто може викладати «Захист України»

На посаду вчителя предмета «Захист України» призначають офіцерів запасу або резерву, які мають вищу *військову* або *педагогічну* освіту, спроможні за віком і станом здоров'я якісно проводити заняття, а також випускників вищих педагогічних навчальних закладів, які закінчили їх за спеціальністю вчителя предмету «Захист України» або навчались на військовій кафедрі.

У разі, коли немає можливості укомплектувати ці посади офіцерами запасу або резерву, вчителями можуть бути призначені добре підготовлені та досвідчені сержанти (старшини), солдати (матроси) запасу або резерву з вищою освітою.

5. Форма одягу

Обов'язкова форма одягу для вчителя під час проведення занять з предмета «Захист України» (програма за тематичним планом №1) – військова (форма Збройних формувань України).

Рекомендована форма одягу для учнів під час проведення занять з предмету «Захист України» (програма за тематичним планом №1) – військова (форма Збройних формувань України).

6. Поділ класів тематичний план 1 та 2.

Поділ класів на групи юнаків та дівчат здійснюється незалежно від кількості учнів у класі. Проте, якщо у групі є менше 5 осіб, то учні цієї групи навчаються за індивідуальними навчальними планами.

У кожному періоді предмет вивчається юнаками та дівчатами окремо. Дівчата за їх власним бажанням (особистим вмотивованим рішенням, у разі згоди батьків, опікунів або піклувальників) навчаються за програмою для групи юнаків. Юнаки,

які за станом здоров'я, релігійними поглядами (за подання відповідних документів) не можуть вивчати основи військової справи, навчаються за програмою для групи дівчат. Навчальний предмет при цьому в обох випадках називається «Захист України» з уточненням «Основи медичних знань».

7. З чого починати заняття

Заняття з предмета «Захист України» в усіх закладах загальної середньої освіти рекомендується починати з виконання гімну України. Обов'язковою умовою для тематичного плану №1 є: шикування, перевірка готовності класу до уроку і тренування (розминки, стройового тренажу) за тематикою уроку протягом 3-5 хв., стосунки між учнями та вчителем, а також учнів між собою підтримуються на зразок статутних взаємовідносин між військовослужбовцями Збройних сил України та інших силових структур. Для тематичного плану № 2 заняття організуються згідно статуту закладу освіти.

8. Навчально-польові заняття (збори)

Навчально-польові заняття (збори) і навчально-тренувальні заняття проводяться з метою практичного закріплення рівня знань, умінь та навичок учнів у 11 класі наприкінці навчального року. 3-х денні (18 годин) навчально-польові заняття (збори) та навчально-тренувальні заняття проводяться на базах військових частин, військових комісаріатів, лікувально-оздоровчих установ, базових навчальних закладів та навчальних закладів. До їх організації та проведення залучаються обласні, міські/районні територіальні центри комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП), органи місцевого самоврядування. В окремих випадках навчально-польові заняття (збори) допускається проводити поетапно (з урахуванням поступового вивчення тем або розділів), у кінці першого семестру або навчального року за рахунок літньої практики (10 клас). Оцінка за навчально-польові збори/заняття (НПЗ) і навчально-тренувальні заняття (НТЗ) виставляється окремо від семестрових та визначає підсумкову (річну) на *рівні з семестровими*. Проведення навчально-польових зборів/занять, навчально-тренувальних занять записуються на *окремій сторінці журналу*, підсумкова оцінка за НПЗ, НТЗ *виставляється перед річною оцінкою* з предмета «Захист України» за другий рік навчання.

9. Підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Відповідно до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800, кожен педагогічний працівник закладу загальної середньої зобов'язаний *щороку* підвищувати кваліфікацію з урахуванням особливостей, визначених цим порядком. Загальний обсяг підвищення кваліфікації педагогічного працівника закладу загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти не може бути менше ніж 150 годин на п'ять років.

10. Безпека під час проведення навчальних занять із предмета «Захист України»

Безпека під час проведення навчальних занять із предмета «Захист України» забезпечується їх чіткою організацією, суворим дотриманням заходів, що визначаються статутами, курсом стрільб, відповідними керівництвами та настановами. Обов'язковим є *інструкції з безпеки для учнів*, затверджені керівником закладу освіти, під час проведення різних форм практичних занять та запис в графі журналу *зміст уроку* про проведення інструктажу з початком заняття.

Відповідальність за дотримання учнями вимог безпеки на заняттях несуть учителі предмета «Захист України».

Новий стройовий крок

Основною відмінністю стало те, що тепер військовослужбовці, які рухаються стройовим кроком, підіймають ногу на 10-15 см від землі, замість раніше визначених 15-20 см.

Денисов О.В., вчитель предмета «Захист України» Одеської гімназії № 1, переможець обласного етапу та дипломат Всеукраїнського конкурсу «Учитель року»